

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Lova Viktorsson

Resning till nackdel för den tilltalade

En analys av resningsinstitutet i ljuset av

NJA 2022 s. 424

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin: VT 2023

Innehållsförteckning

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Introduktion till ämnet.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsningar	5
1.4 Metod och material.....	5
1.5 Forskningsläge	6
1.6 Disposition	7
2 OM RESNING I BROTTMÅL	8
2.1 Kort historik.....	8
2.2 Det moderna resningsinstitutet	9
2.2.1 Orubblighetsprincipen.....	10
2.2.2 Sanningsprincipen	10
2.3 Resning till nackdel för den tilltalade	12
2.3.1 Materiella förutsättningar.....	13
3 MORDET I HUSUM.....	17
3.1 Bakgrund.....	17
3.2 Tingsrättens dom	18
3.3 Hovrättens dom	19
3.4 Resningsförfarandet.....	21
3.4.1 NJA 2021 s. 368 - Salivprovet	22
3.4.2 NJA 2022 s. 424 – Mordet i Husum	23
3.5 Hovrättens nya dom	25
4 ANALYS OCH SLUTSATS	27
4.1 Motiven bakom resning till nackdel för den tilltalade	27
4.2 Rättsutvecklingen efter NJA 2022 s. 424.....	28
4.3 Avslutande kommentar	29

5	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	30
6	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING.....	32

Summary

One of the extraordinary remedies in Swedish procedural law is when a case is granted a new trial after it became legally binding. It is an exceptional case that deviates from the general rule that the court's ruling should not be disturbed. When a petition for a new trial is granted, it can either be in favor of the defendant or to their detriment. The essay describes the motives behind the institution for a new trial and the prerequisites that must be fulfilled for a new trial to be granted. The institution is based on the principles of the finality of a case and the principle of truth, emphasizing the importance of materially correct judgments. Depending on whether it is a petition for a new trial to the advantage or disadvantage of the defendant, the balance between these two opposing interests differs.

The essay focuses on the case of a new trial to the disadvantage of the defendant. More specifically, when the cause of action involves new circumstances or evidence. The motive behind the section of law highlights that it should be applied strictly and be treated as an exception.

Since being granted a new trial is seen as an exception, the public's attention has also grown significantly. During the summer of 2022 the Supreme Court granted a retrial in a case that was 26 years old. On November 23, 1996, a 16-year-old girl, Malin, went missing in Husum. Six months later her body was found murdered in the woods. In the district court, the 18-year-old defendant was convicted of the murder. However, the court of appeal acquitted the defendant for the murder. The case has received extensive media coverage, and suspicions against the defendant persisted for a long time. After the discovery of new evidence in the case in 2021, the prosecutor general filed a petition for a new trial, which the Supreme Court granted. Following the new trial, the court found the defendant guilty, and 26 years later, he was sentenced for the murder of Malin.

NJA 2022 s. 424 opens for a discussion whether the circumstances in the case are of such a nature that they can impact the future development of the law.

Sammanfattning

Resning är ett av de extraordinära rättsmedlen som finns i svensk processrätt och är att se som ett undantagsfall till huvudregeln om att domstolars avgörande, som vunnit laga kraft, förblir orubbade. När ett mål beviljas resning blir det föremål för en ny domstolsprövning och det kan ske antingen till fördel eller nackdel för den tilltalade. Uppsatsen redogör för de motiv som ligger bakom det moderna resningsinstitutet och vilka förutsättningar som behöver uppfyllas för att resning ska beviljas. De intressen som resningsinstitutet utgår ifrån är orubblighetsprincipen, det vill säga att en dom inte ska rubbas, och sanningsprincipen, vikten av materiellt riktiga domar. Beroende på om det är fråga om resning till den tilltalades för- eller nackdel skiljer sig avvägningen åt mellan de två motstående intressena.

Uppsatsen avgränsar sig till institutet resning till nackdel för den tilltalade och fokuserar särskilt på resningsgrunden nytillkomna omständigheter eller bevis. När det gäller resning till den tilltalades nackdel betonar förarbetena att det ska tillämpas strängt och kännetecknas av en utpräglad undantagskaraktär.

Att resning innebär ett undantag har också medfört att när ett sådant mål har beviljats resning, har även allmänhetens uppmärksamhet blivit stor. Under sommaren 2022 beviljade Högsta domstolen resning i ett 26 år gammalt fall. Bakgrunden till fallet är sådan att den 23 november 1996 försvann 16-åriga Malin i Husum. Det var först ett halvår senare som Malin påträffades avliden. I tingsrätten dömdes den 18-åriga tilltalade för mordet men kom att frias av hovrätten. Fallet har haft stor medial uppmärksamhet och misstankarna mot den tilltalade kvarstod länge. Efter upptäckten av ny bevisning i målet 2021 ansökte riksåklagaren om resning som beviljades sommaren 2022. Efter den nya prövningen i hovrätten fastslog domstolen den tilltalades skuld och han dömdes, 26 år senare, för mordet på Malin.

NJA 2022 s. 424, *Malinfallet*, öppnar upp för en diskussion huruvida omständigheterna i målet är av det slaget att det kan påverka den framtida rättsutvecklingen. Resningsbeslutet visar på att orubblighetsprincipen inte är så stark som doktrinen och rättspraxis stadgar.

Förkortningar

NFC	Nationellt Forensiskt Centrum
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalken (SFS 1942:740)
SKL	Statens kriminaltekniska laboratorium
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning

1 Inledning

1.1 Introduktion till ämnet

Resning är ett av de extraordinära rättsmedlen i svensk processrätt. När ett mål beviljas resning ges möjligheten till ny domstolsprövning, trots att målet redan är avgjort och domen vunnit laga kraft. Motiven bakom resningsinstitutet skiljer sig åt beroende på om det är ett tvistemål eller brottmål man ansöker om resning i. Vad som särskiljer sig för resning i brottmål är att det finns stora skillnader beroende på om det är fråga om resning till för- eller nackdel för den tilltalade. Oavsett vilket mål det rör sig om, brott- eller tvistemål, föreligger det strängt begränsade förutsättningar för att resning beviljas.¹

I dagens mediasamhälle har resningsförfarandet fått stor uppmärksamhet och flertalet mål har beviljats resning av Högsta domstolen. Under sommaren 2022 fångade ett 26 år gammalt fall allmänhetens uppmärksamhet när resning beviljades till nackdel för den tilltalade i *Malinfallet*. Målet kom att bli NJA 2022 s. 424 (Mordet i Husum), ett omdiskuterat mål från flera olika synvinklar.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att redogöra för omständigheterna som låg till grund för NJA 2022 s. 424 där resning beviljades till nackdel för den tilltalade. Syftet är vidare att utreda om förutsättningarna i det aktuella målet är förenliga med de bakomliggande intressena och funktioner för institutet resning till nackdel för den tilltalade. Genom att ge en analys av Högsta domstolens avgörande ges utrymme för en diskussion huruvida rättspraxis kan påverkas och utvecklas av de särskilda omständigheterna som förelåg. Uppsatsen vill lyfta diskussionen om hur det framtida resningsinstitutet kan se ut.

¹ Ekelöf, Edelstam (2008), s. 175.

Följande frågeställningar kommer att behandlas för att uppnå syftet.

1. Vilka motiv ligger bakom resning i brottmål till nackdel för den tilltalade?
2. Vilken betydelse kan NJA 2022 s. 424 tillmätas för den framtida rättsutvecklingen och tillämpningen av reglerna om resning i brottmål till nackdel för den tilltalade?

1.3 Avgränsningar

Med hänvisning till uppsatsens syfte och utformning kommer det huvudsakliga fokuset ligga på institutet resning till nackdel för den tilltalade i brottmål. I ljuset av *Malinfallet*, begränsar sig uppsatsen till att endast fokusera på resningsgrunden i 58 kap. 3 § st. 1 p. 2 Rättegångsbalken (RB). Andra resningsgrunder till den tilltalades nackdel kommer därför inte att redogöras för.

Rättsfallsgenomgången av NJA 2022 s. 424 och andra relaterande domar är inte uttömmande, endast relevanta delar för uppsatsens syfte och frågeställning har lyfts fram. Omständigheterna i tingsrättsdomen (B 130/97) och hovrättsdomen (B 375/98) är av mindre betydelse då de inte renodlat handlar om resning till den tilltalades nackdel och kommer därför inte grundligt redogöras för i uppsatsen.

De formella förutsättningarna för att resning till nackdel för den tilltalade ska beviljas berörs inte. Uppsatsens syfte är att granska de materiella förutsättningarna för resning och sedan göra en jämförelse med de omständigheter och bevis man presenterade för Högsta domstolen i resningsansökan.

1.4 Metod och material

För att besvara uppsatsens frågeställningar och undersöka den straffprocessrättsliga kontexten utgår uppsatsen från en rättsdogmatisk metod. Den rättsdogmatiska metoden går ut på att försöka uttolka gällande rätt genom att undersöka och analysera accepterade rättskällor. Metoden kan bland annat användas för att förklara hur en rättsregel bör tolkas i ett visst sammanhang.² För att uppfylla syftet med att analysera NJA 2022 s. 424 och vilken påverkan det kan ha på rättsutvecklingen, är den rättsdogmatiska metoden bäst lämpad.

Den rättsdogmatiska metoden består av två delar. Att på ett abstrakt sätt fastställa den tillämpliga generella regeln i en situation utgör den första delen. Den andra delen rör tillfället när man ska applicera regeln konkret på en situation. Metoden kan beskrivas som ett förfarande för att fastställa gällande rätt för att sedan tillämpa det på en konkret situation.³

Utöver den rättsdogmatiska metoden föreligger ett rättskritiskt och rättsutvecklingsperspektiv som genomsyrar uppsatsen. Det ligger i linje med uppsatsen kärnfråga om vilken betydelse rättsfallet kan tillmätas för den framtida rättsutvecklingen och tillämpningen av aktuellt regelverk.

Det material som varit föremål för uppsatsen är lagförarbeten, rättspraxis och doktrin. Stort fokus har varit på Processlagsberedningen förslag till rättegångsbalk från 1938.⁴ Förarbetet ger en inblick i det bakomliggande ändamålet med resningsinstitutet och vägledning i hur regleringen resning till nackdel för den tilltalade bör tillämpas. Motivet är dock begränsat i sin utsträckning av vägledning, praxis och doktrin har därmed fått en stor betydelse för institutet. Cars, *Om resning i rättegångsmål*, Ekelöf och Edelstam, *Rättsmedlen* och Welamson och Munck, *Processen i hovrätt och Högsta domstolen: Rättegång VI*, har därför använts som komplement.

1.5 Forskningsläge

² Kleineman (2018), s.21 ff.

³ Kleineman (2018), s. 29 f.

⁴ SOU 1938:44.

Resningsinstitutet har såväl i doktrinen som i allmänheten varit föremål för diskussion i olika utsträckning. I den rättsvetenskapliga forskningen har det inte tagit så stor plats och det är inte förens under 2000-talet som problematiken med institutet uppmärksammades och började ifrågasättas. Av den forskning som finns dock, är några av de framstående på område om resning i brottmål Thorsten Cars, Per Olof Ekelöf, Henrik Edelstam, Lars Welamson och Johan Munck.

I dagsläget förs diskussionen främst i media och rör omdiskuterade fall. NJA 2022 s. 424 har blivit föremål för en livlig samhällsdebatt. Det saknas däremot ett rättskritiskt och rättsutvecklingsperspektiv i relation till rättsfallet som uppsatsen hoppas bidra med.

1.6 Disposition

Uppsatsen redogör inledningsvis i avsnitt två allmänt om resning till nackdel för den tilltalade i brottmål. Avsnittet innehåller en kort historisk bakgrund, en redogörelse för de moderna resningsinstitutets ändamål och de materiella förutsättningarna för att resning ska beviljas.

I avsnitt tre redogörs för NJA 2022 s. 424, *Malinfallet*, och domsluten som legat till grund för att resning beviljades till nackdel för den tilltalade.

Det fjärde avsnittet presenterar en analys av föregående avsnitt och återknyter till uppsatsen syfte och frågeställningar. En diskussion förs om huruvida NJA 2022 s. 424 kan påverka och utveckla rättspraxis och rättsväsendet. Vilka motiv och principer som ligger till grund för resning till nackdel för den tilltalade diskuteras också. Avsnittet utgör ett försök i att besvara frågan och dra en slutsats om utgången i *Malinfallet* kan påverka framtidens resningsinstitut.

2 Om resning i brottmål

2.1 Kort historik

Historiskt sett sträcker sig resningsfenomenet tillbaka till 1300-talet och landskapslagarna. Vid tiden hade kungen makt att resa mål där det meddelats en materiellt oriktig dom, något som utnyttjades ofta. Det kungliga prerogativet är det som utgör grunden för den moderna svenska rättens extraordinära rättsmedel.⁵

I samband med den stora reformen av rättegångsbalken år 1942 utfördes två utredningar, Processkommissionens betänkande (SOU 1926:31–33) samt Processlagsberedningens förslag till rättegångsbalk (SOU 1938:44). I kommissionens betänkande föreslogs inte några större förändringar av resningsinstitutet utan föreskrev vikten av att området måste regleras på ett mer tydligt och ingående sätt.⁶ Det som dock betonades i betänkandet var att resning skulle vara ett alternativ till både den tilltalades för- och nackdel, men strängare krav skulle föreligga i situationen till dess nackdel.⁷ Processlagsberedningens förslag till rättegångsbalk kom däremot att påverka resningsinstitutet då förslaget år 1939 upphöjdes till lag rörande vad som var sagt om särskilda rättsmedel och senare bli en del av Rättegångsbalkens bestämmelser.⁸

Resning i brottmål regleras idag i 58 kap. RB och stadgar de förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att resningsförfarandet ska beviljas. Att ett mål beviljas resning innebär enligt huvudregeln att målet ska återigen tas upp till ny prövning i sak, men i ett nytt processuellt förfarande.⁹

⁵ Cars (1959), s. 49 f.

⁶ Ibid, s. 75.

⁷ SOU 1926:32 s. 238.

⁸ Cars (1959) s. 75.

⁹ Ekelöf, Edelstam (2008) s. 175.

2.2 Det moderna resningsinstitutet

Det moderna resningsinstitutet och de regler som vi idag associerar med resning infördes år 1939 genom Processberedningens förslag till rättegångsbalk.¹⁰ Det kom sedan att inkorporeras i dagens rättegångsbalk.

Förarbetets motiv betonar vikten av orubblighetsprincipen, vilket innebär att en lagakraftvunnen dom inte kan bli föremål för prövning igen. Parterna i en rättegång, likväl andra parter, ska känna en trygghet för att ett slutligt avgörande inte kan komma att rubbas hur eller när som helst. Det påpekas att om det skulle föreligga en annan ordning hade det varit skadligt för den allmänna tilliten till rättsskipningen. Särskilt när det gäller brottmål är det av avgörande betydelse att den tilltalade inte kan åtalas igen för samma gärning, oavsett om den tidigare domen var friande eller fällande.¹¹

I motiven uttrycks vidare att regeln, om att en dom är orubblig och därmed inte kan tas upp till ny prövning, inte kan upprätthållas utan undantag. Sådant undantagsfall är om processuella regler har åsidosatts vid förfarandet och man därmed inte kan garantera rättssäkerhet för rättegången. Ett annat undantagsfall är de situationer där de uppkommit nya omständigheter eller bevis efter avgörandet och dessa är av betydelsen att de sannolikt hade kunnat antas leda till en annan utgång i målet än en ursprungliga. Det vill säga att man värdesätter sanningsprincipen.¹²

Gällande resning till nackdel för den tilltalade betonas särskilt i förarbetena att det ska föreligga ett snävare tillämpningsområde. Någon tydlig motivering fastslås dock inte.¹³ Det föreskrivs också att inte ha några regler alls om resning till nackdel för den tilltalade är att ses som olämpligt.¹⁴

Motiven visar hur resningsinstitutet å ena sida motiveras av intresset att en dom är orubblig och å andra sidan att det ska finnas möjlighet till prövning

¹⁰ SOU 1938:44.

¹¹ Ibid, s. 65.

¹² Ibid, s. 65.

¹³ Ibid, s. 69.

¹⁴ Ibid, s. 575.

av domen igen, vikten av att domar ska vara materiellt korrekta. Sammanfattningsvis kan man därför tala om att för brottmål ställs denna avvägning på sin spets då intressena har gjorts olika beträffande resning till *nackdel* för den tilltalande och resning till *fördel* för den tilltalade. Det faktum att resning vilar på en avvägning mellan orubblighets- och sanningsprincipen blir därmed klart.¹⁵

2.2.1 Orubblighetsprincipen

Orubblighetsprincipen kommer till uttryck i 30 kap. 9 § RB och innebär att rättsligt bindande brottmålsdomar ska vara just bindande.¹⁶ Principens syfte är att skapa tillit för att en dom står fast, man ska förlita sig på en lagakraftvunnen dom. För såväl parterna i ett mål som för samhället i övrigt ska man känna att man vågar lägga avgörandet till grund för sitt fortsatta handlande.¹⁷ Det benämns i motiven till resningsinstitutet att i de fall någon blivit frikänd eller dömd är det särskilt angeläget att personen inte kan åtalas igen för samma gärning.¹⁸

Orubblighetsprincipen ska dock inte ha en avgörande betydelse för vilka krav som man ska ställa för att bland annat återuppta en förundersökning i syfte att utreda om det finns en möjlighet att få resning beviljad. Dock kan principen och dess betydelse för medborgarnas rättssäkerhet indikera att det måste föreligga starka skäl för att en förundersökning ska återupptas.¹⁹

2.2.2 Sanningsprincipen

Sanningsprincipen stadgar vikten av en materiellt riktig dom. I situationer där viktiga processuella regler har åsidosatts i samband med en dom medför det negativa konsekvenser för rättssäkerheten. Detsamma gäller för de situationer där det tillkommit nya omständigheter eller bevis efter avgörandet som sannolikt hade resulterat i en annan utgång i målet.²⁰ Sanningsprincipen vilar

¹⁵ Ekelöf, Edelstam, (2008) s. 175 f.

¹⁶ NJA II 2012 s. 316.

¹⁷ SvJT 2021 s. 514.

¹⁸ SOU 1938:44 s. 65.

¹⁹ Prop. 2011/12:156 s. 29.

²⁰ SOU 1938:44 s. 65.

på idén att om man tillät människor att förbli oskyldigt dömda eller att det utdömda straffen är för hårda i relation till brottet skulle straffrättskipningen inte tillgodose sitt allmänpreventiva syfte.²¹ För att kunna garantera rättssäkerheten och rättsskipningens legitimitet krävs det en möjlighet att rubba på en lagakraftvunnen dom, vilket resningsinstitutet erbjuder.²²

2.2.2.1 Intresseavvägningen

Resningsinstitutet har tillkommit genom avvägningen mellan de två olika intressena, orubblighets- och sanningsprincipen. Institutet värderar intressena olika beroende på om det är fråga om resning till för- eller nackdel för den tilltalade.²³ Orubblighetsprincipen är den som väger tyngst vid resning till nackdel för den tilltalade. Det innebär att möjligheten att få en frikännandedom prövad på nytt är starkt begränsad.²⁴ Den som blivit frikänd av domstol bör inte behöva möta risken på nytt bli straffad igen för samma brott.²⁵

Sanningsprincipen är istället den princip som väger tyngst vid resning till fördel för den tilltalade.²⁶ Man talar då om att individens trygghet ska prioriteras och därmed är det av stor vikt att oriktiga straffdomar också upphävs. Hade det varit ett rättssystem som tillät att oskyldiga människor kom att straffas och förbli straffade, skulle respekten för människovärdet få en negativ påverkan.²⁷ Rättspraxis visar även hur de allmänna intresset om att en oskyldig inte ska dömas är starkare än samhällets plikt att kontrollera att en skyldig person inte slipper straff.²⁸

Resningsinstitutets två olika intressen har resulterat i att det är endast väldigt få fall där det sker en ändring av domen efter att den vunnit laga kraft. Det gäller för fall som har en utpräglad undantagskaraktär.²⁹ Med hänvisning till

²¹ SOU 1938:44 s. 75 och Welamson, Munck (2016) s. 192 f.

²² SOU 1938:44 s. 65.

²³ Ekelöf, Edelstam, (2008) s. 175 f.

²⁴ SOU 1938:44 s. 69 och Cars (1959) s. 174.

²⁵ Ekelöf, Edelstam, (2008) s. 185.

²⁶ SOU 1938:44 s. 68.

²⁷ Ekelöf, Edelstam, (2008) s. 188 f.

²⁸ Jfr. NJA II 1940 s. 154 och SOU 2021:35 s. 280.

²⁹ Prop. 2011/12:156 s 27.

vad som presenterats ovan medför det att möjligheterna till få beviljad resning till nackdel för den tilltalade är mer begränsade än till fördel för den tilltalade, vilket rättspraxis även fastslår.³⁰

2.3 Resning till nackdel för den tilltalade

58 kap. 3 § RB stadgar möjligheten att i brottmål bevilja resning till nackdel för den tilltalade trots att domen vunnit laga kraft. För att resning ska beviljas krävs att resterande rekvisit som återges i paragrafen uppfylls. För denna uppsats är första styckets andra punkt av intresse. Det framgår av bestämmelsen att:

Sedan en dom i brottmål har fått laga kraft får resning beviljas till nackdel för den tilltalade om sökanden åberopar en omständighet eller ett bevis som inte har lagts fram tidigare och som sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade hade dömts för brottet eller till att en väsentligt strängare straffbestämmelse hade tillämpats.³¹

Av andra stycket går det sedan att utläsa att resning, enligt punkten ovan, endast får beviljas om:

Det är föreskrivet fängelse i mer än ett år för brottet, och sökanden gör sannolikt att han eller hon inte vid den rätt som har meddelat domen, eller genom att överklaga domen, har kunnat åberopa omständigheten, beviset eller utredningen eller han eller hon annars har haft giltig ursäkt att inte göra det.³²

Det följer av rättspraxis att det krävs ett mera avgörande nytt material för att ett mål ska tas upp till prövning i rätten igen om det är mot någon som tidigare har frikänts än för att ge möjligheten att i efterhand fria

³⁰ SOU 2021:35 s. 280.

³¹ Se 58 kap. 3 § st. 1 p. 2 RB.

³² Se 58 kap. 3 § st. 2 p. 1 och 2 RB.

någon från en fällande dom.³³ Rättspraxis visar också att resning till nackdel för den tilltalade är förhållandevis sällsynt. Men utifrån de tillfällen där resning till nackdel för den tilltalade har beviljats kan man se att den vanligaste grunden för resning att åberopa varit att det tillkommit nya omständigheter eller bevis efter det att domen har vunnit laga kraft.³⁴

2.3.1 Materiella förutsättningar

Med utgångspunkt i resningsgrunden i 58 kap. 3 § st. 1 p. 2 RB, tillkommit ny omständighet eller ett bevis, är det just de material man behöver presentera i sin ansökan för att uppfylla de materiella förutsättningarna för resning.

2.3.1.1 Omständighet eller bevis

Vad som menas med omständighet är ett rättsfaktum eller ett moment i sådant. Ett rättsfaktum syftar på en specifik omständighet som är kopplad till en rättslig konsekvens, rättsföljd, som exempelvis att ett slag utgör grunden för en misshandel.³⁵ Omständigheten behöver täckas av den ursprungliga domens rättskraft för att resning ska vara möjligt, annars kan den nya omständigheten prövas i en ny rättegång istället.

Vad som menas med bevis å andra sidan kan avse både ett bevisfaktum, ett bevismedel eller ett hjälpfaktum.³⁶ Exempel på vad ett bevismedel kan utgöra är att man inte tidigare har hört ett vittne som nu kommit fram.³⁷

2.3.1.2 Brottets allvarlighetsgrad

Brottet behöver vara av en viss allvarlighetsgrad för att få resning beviljad till nackdel för den tilltalade. Det krävs att det är föreskrivet minst ett års fängelse, om den tidigare domen varit friande. Om det istället är fråga om en fällande dom, krävs det att det i den nya prövningen istället blir fråga om att

³³ Fitger m.fl: Rättegångsbalken (9 december 2022, 93 uppl., Norstedts Juridik, JUNO), kommentaren till 3 §, under rubriken 58 kap. Om resning och återställande av försutten tid.

³⁴ Ekelöf, Edelstam (2008) s. 187.

³⁵ Cars (1959) s. 152.

³⁶ Ekelöf m.fl. Rättegång IV (2009) s. 18 ff.

³⁷ Welamson, Munck (2016) s. 198.

tillämpa en väsentligt strängare straffbestämmelse.³⁸ Det medför att resning till nackdel för den tilltalade inte beviljas om den nya omständigheten eller beviset endast har haft påverkan på straffmätningen inom den straffskala som gäller för brottet.³⁹

2.3.1.3 *Nyhetskrav*

Sökanden behöver uppfylla nyhetskravet för att få resningen beviljad, det går inte att åberopa omständigheter eller bevis som man redan har åberopat i den ursprungliga prövningen av målet. Anledningen är att resning inte ska vara en möjlighet i de fall där sökanden endast menar att domstolen har gjort en felaktig bevisvärdering.⁴⁰ Nyhetskravet uppfylls genom att exempelvis åberopa ett nytt vittne som inte tidigare har hört i målet, eller att ett redan hört vittne har en ny utsaga som skiljer sig avsevärt från den ursprungliga.⁴¹ En sammanställning eller bearbetning av tidigare åberopat material, uppfyller inte nyhetskravet.⁴²

2.3.1.4 *Giltig ursäkt*

Kravet på en giltig ursäkt är nära sammankopplat med nyhetskravet. Kravet innebär att den sökanden måste kunna göra det sannolikt att man inte kunnat åberopa omständigheten eller beviset under den ursprungliga prövningen av målet, eller att man hade en giltig ursäkt för att man inte gjort så. I förarbetena föreskrivs att kravet beror på utgångspunkten att den ordinarie prövningen av målet också ska vara den enda. Om en part i målet underlåter att åberopa material man haft kännedom om vid första domstolsprövningen, får denna part också ta följderna av sitt handlande.⁴³ Det finns dock undantagssituationer där man inte kan begära av en part att inse betydelsen av omständigheten eller bevisar under den första domstolsprövningen. Det är

³⁸ Ibid, s. 204.

³⁹ Thornefors: Rättegångsbalk (1942:740) 58 kap. 3 § (1 oktober 2021, Lexino, JUNO) kommentar till 3 §, under rubriken 2.2.2 Brott av något grövre slag.

⁴⁰ Cars (1959) s. 169.

⁴¹ Ibid, s. 171.

⁴² Ibid, s. 172.

⁴³ Prop. 1939:307 s. 27.

i dessa situationer som man istället kan ha en giltig ursäkt för att man inte tidigare åberopat materialet.⁴⁴

I doktrin återfinns en mening om att tillämpa ursäcksrekvisitet mer strikt när det gäller för resning till nackdel för den tilltalade med hänsyn till att tillämpningen av regeln är beroende av arten på det aktuella målet.⁴⁵ Det föreskrivs även i doktrin att kravet kan vara olika ställt beroende på vilka juridiska färdigheter som sökanden har. Högre krav kan ställas på att en juridiskt utbildad sökanden ska inse vilken betydelse en omständighet kan ha för målet och kan därför förutsättas åberopa omständigheten redan under den ursprungliga domstolsprövningen.⁴⁶

2.3.1.5 Sannolikhetskravet

Den nya omständigheten eller beviset, det icke tidigare åberopade materialet, måste göras sannolikt av sökanden att det hade resulterat i att den tilltalade dömts för brottet eller att en väsentligt strängare straffbestämmelse hade tillämpats. Vid bedömningen om sannolikhetskravet är uppfyllt är det av stor vikt att se till de faktiska omständigheterna i målet. Det betyder att generella slutsatser om när detta krav är uppfyllt är svårt att dra. Vad som dock går att generellt slå fast är att den nya omständigheten eller beviset som man nu vill åberopa behöver ha ett visst bevisvärde. Hur bedömningen av bevisvärdet ska göras skiljer sig från fall till fall, men ska göras tillsammans med vad som tidigare förekommit i målet. Är det nya beviset av stor betydelse för målet behöver man också ställa större krav på det.⁴⁷

Vad som mer är gällande för sannolikhetskravet är på vilket sätt prövningen av resningsansökan ska göras av aktuell instans. Prövningen ska inte utgå ifrån vad resningsinstansen själva hade kommit fram till i frågan, utan hur den ursprungliga domstolen hade värderat det nytillkomna materialet. Resningsinstansen gör en hypotetisk bedömning utifrån den ursprungliga

⁴⁴ SOU 1938:44 s. 574.

⁴⁵ Cars (1959) s. 174 f.

⁴⁶ Ibid, s. 178 f.

⁴⁷ SOU 1938:44 s. 74.

domstolens domskäl för att bedöma hur domstolen hade dömt i målet om de haft tillgång till de nu åberopade materialet.⁴⁸

Rättspraxis visar dessutom att tidsaspekten mellan den lagakraftvunna domen och de nya omständigheterna eller bevisen är relevanta för prövningen. Vanligen kan det nya materialet adderas till de ursprungliga omständigheterna och bevisen. Men om det förflutit lång tid måste tidsrymden beaktas, desto längre tid som passerat desto svårare är det också att bedöma och värdera det nya och gamla materialet.⁴⁹ Även situationen där samma person lämnat olika uppgifter i den ursprungliga prövningen och i det nu nya materialet måste man beakta tidsaspekten. Rättspraxis föreskriver att det i dessa situationer inte går att göra sin bedömning med utgångspunkt i att den nya utsagan istället hade framställts i den ursprungliga domstolsprövningen. Istället ska tiden och förklaringen till varför uppgifterna ändras vara i fokus.⁵⁰

⁴⁸ Welamson, Munck, (2016) s. 205.

⁴⁹ NJA 1950 s. 382.

⁵⁰ Jfr. NJA 1986 s. 95 och NJA 2001 s. 687.

3 Mordet i Husum

3.1 Bakgrund

Efter 26 år kom mordet på 16-åriga Malin Lindström att få sin upplösning efter Högsta domstolen beviljade resning i målet våren 2022.⁵¹ Fallet har i media varit känt som *Malinfallet* och den nya prövningen i hovrätten fick stor medial uppmärksamhet.

Det var den 23 november 1996 som Malin försvann i samband med en bussresa till Husum. Familjen och omvärlden lämnades i ovisshet om vad som egentligen hade hänt Malin. Men ett halvår senare, den 22 maj 1997, påträffade Malin död och mördad på Fårön i närheten av Husum.⁵²

Tilltalad i målet var Olof Hörning, idag Wiberg, 18-åringen som av Örnsköldsviks tingsrätt dömdes för mordet på Malin till åtta års fängelse.⁵³ Den tilltalade var den sista man observerade tillsammans med Malin innan hennes försvinnande, på en plats där Malin ett halvår senare hittades avliden. Den tekniska och rättsmedicinska utredningen visade att hon berövats livet på ett grymt och sadistiskt sätt. Någon direkt bevisning som band den tilltalade vid gärningen förelåg däremot inte, men en rad besvärande omständigheter talade för att Olof var gärningsmannen.⁵⁴

Den fällande domen överklagades till Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall där Olof yrkade att hovrätten ska ogilla åtalet för mord. Utgången blev sådan att hovrätten ogillade åtalet med motiveringen att det inte förelåg någon direkt eller teknisk bevisning som positivt kunde knyta Olof till den aktuella gärningen. Den föregående utredningen uteslöt inte möjligheten att Malin berövats livet av någon annan och Olof frikändes.⁵⁵

⁵¹ NJA 2022 s. 424.

⁵² Örnsköldsviks tingsrätt, mål B 130/97 s. 4.

⁵³ Ibid, s. 1.

⁵⁴ Ibid, s. 43 f.

⁵⁵ Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, mål B 375–98.

Misstankarna mot den frikände kvarstod efter hovrättens dom och utredningstekniska åtgärder vidtogs. En förnyad DNA-analys av brottsoffrets byxor utfördes av Nationellt forensiskt center (NFC) och en sökbar DNA-profil säkrades från en spermafläck som påträffades. Utan träff i DNA-registret meddelades åklagaren som återupptog förundersökningen i syfte att se om det fanns förutsättningar att ansöka om resning till nackdel för tilltalade. Åklagaren ville bland annat genomföra en kroppsbesiktning av Olof, säkra ett salivprov, för att jämföra med den nya DNA-analysen. Högsta domstolen avslag begäran.⁵⁶

Åklagaren tyckte sig inte vara nöjd där utan gick tillbaka för att undersöka vad som hänt med spåren från den ursprungliga förundersökningen. Hos Polismyndighetens arkiv fann man hårstrån från Olof, tagna innan de att brottsoffrets kropp hittades. Dessutom hos Uppsala universitet återfanns ett blodprov från Olof. År 2001 skickades provet till universitetet av dåvarande SKL för att genomföra en DNA-analys i samband med att Olof anhölls som skäligen misstänkt för mordet. NFC, på uppdrag av riksåklagaren, jämförde DNA-profilen som hittades på Malins byxor och de återupptäckta DNA-spåren från Olof. 24 juni 2021 representerade NFC sitt resultat som talade extremt starkt för att spåren på Malins byxor kom från Olof - och om inte från honom så från en nära släkting.⁵⁷

Resningsförfarandet inleddes därmed igen och Högsta domstolen beslutade den 30 maj 2022 att målet skulle beviljas resning till nackdel för den tilltalade 26 år efter det att Malin miste sitt liv.⁵⁸ Den 19 juli 2022 kom hovrättens nya dom som dömde den tidigare frikände till fängelse i fem år för mordet på Malin.⁵⁹

3.2 Tingsrättens dom

Den 12 augusti 1998 dömde Örnsköldsviks tingsrätt i mål B 130/97 Olof Wiberg, tidigare Hörning, för mordet på Malin Lindström i Husum till åtta

⁵⁶ NJA 2021 s. 368.

⁵⁷ Martinsson, JP Infonet, 5 juli 2022.

⁵⁸ NJA 2022 s. 424.

⁵⁹ Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, mål B 852–22.

års fängelse. Tingsrätten bedömde att det får anses utrett att Malin den 23 november 1996 har åkt bussen till Husum och befunnit sig i bussen när den svängt av från E4 in på Bruksvägen och sedan med stor sannolikhet klivit av på hållplatsen Linaplatån. Vittnesutsagor talade för att Malin iakttagits på platsen men även för att Olof befunnit sig på vägen. Olof kunde från sin bostad på Bruksvägen observera Malin och sågs sedan i korsningen med E4 tillsammans med henne. Efter den sista observationen av Malin och Olof vid korsningen har några ytterligare iakttagelser av de två inte gjorts. Malins avlidna kropp påträffades först den 22 maj 1997 på en undanskymd plats i närheten av den plats där de senast sågs tillsammans. De tekniska och rättsmedicinska undersökningarna visade att Malin blivit utsatt för sexuellt våld och att hennes död orsakades av en annan person.

Trots att man inte fann någon direkt bevisning som knöt Olof till brottet, fanns det flera besvärande omständigheter som pekade ut honom som gärningsmannen, inklusive bilder och teckningar relaterade till udda sex samt vittnesuppgifter. Fynd av stor vikt för utredningen menade tingsrätten var uppgifterna om en röd hårborste, som sedan hittades i Malins väska, och spermafläcken på hennes byxor, vilka talade emot Olof oskyldighet. Ytterligare bevis inkluderade teckningar av ett kranium, liknade Malins kranium, samt fibrer från hennes tröja som hittades hos Olof.

Olof själv lämnade osammanhängande förklaringar till vad som hänt och ändrade sin berättelse flera gånger under förhören. Tingsrätten bedömde att Olof inte led av någon minnesförlust, som han själv påstod, utan hans lögner och beteende tydde på inblandning i brottet. Utifrån dessa omständigheter bedömde tingsrätten att det var ställt utom rimligt tvivel att Olof Wiberg var gärningsmannen och skulle dömas för mordet på Malin Lindström.⁶⁰

3.3 Hovrättens dom

Tingsrättens dom överklagades av den morddömde Olof Wiberg med yrkandet att åtalet för mord skulle ogillas. Den 13 oktober 1998 kom domen,

⁶⁰ Örnköldsviks tingsrätt, mål B 130/97.

mål B 375/98, där Hovrätten ogillade åtalet för mord och Olof frikändes från mordet på Malin Lindström.

I hovrättens bedömning framgick det att för en fällande dom i kvalificerade brottmål krävs att beviskravet är uppfyllt, vilket innebär att det ska vara ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade har begått brottet. Hovrätten konstaterade, likt tingsrätten, att det saknades direkt bevisning som binder den tilltalade till den aktuella gärningen, såsom fingeravtryck, hårstrån, blod eller sperma. Vid brist på direkt bevisning krävs det åtminstone stödjande bevisning som klargör de väsentliga delarna av händelseförloppet och positivt knyter den tilltalade till brottet.

I sina domskäl poängterade hovrätten att eftersom målet endast består av indiciebevisning, bevis som ger upplysningar om vad som ska bevisas under rättegången, fanns det flera tolkningsmöjligheter och alternativa hypoteser för vad som kan ha hänt Malin. För en fällande dom i ett indiciemål krävs det att den tilltalade har befunnit sig på eller i närheten av brottsplatsen, haft möjlighet att utföra gärningen, och att andra alternativa gärningsmän kan uteslutas.

Hovrätten konstaterade att det är styrkt att Malin har berövats livet av en annan person, men inte möjligt att fastställa var och när detta skett. Den exakta dödsorsaken är inte känd, och inget mordvapen påträffades. Hovrätten ansåg att det finns svårigheter att bortom rimligt tvivel fastställa Olofs skuld på grund av bristande utredning och flera frågetecken i fallet.

Hovrätten bedömde att det inte är klart att Malin och Olof befann sig samtidigt på den plats där brottet ska ha begåtts. Uppgifterna om deras närvaro på platsen och Malins exakta position bedömdes vara osäkra. Åklagarens bevisning ansågs därmed bristande.

Olofs egna uppgifter under polisförhör och i domstol, där han erkänt att han lämnat felaktiga uppgifter, granskades av hovrätten. Vissa av dessa uppgifter tolkades som att endast gärningsmannen skulle ha känt till dem. Trots detta ansåg hovrätten att Olofs uppgifter inte kan utgöra grund för bindande

slutsatser i skuldfrågan, eftersom det inte framstod som entydiga och kunde tolkas på olika sätt. Hovrätten tog också hänsyn till Olofs psykiska särdrag och betonade att man måste vara försiktig vid tolkningen av hans beteende under förundersökningen och rättegången.

Hovrätten menade att flertalet fynd och teknisk bevisning, inklusive en teckning av ett "bakåtböjt" kranium, tejp och fibrer, talade för Olofs oskuld. Hovrätten ifrågasatte dock åklagarens påstående att teckningen är relaterad till mordet på Malin och ansåg att den kan ha uppstått i ett annat sammanhang. Gällande tejp och fibrer har de inte kunnat kopplas till de fynd som gjorts på Malins kropp och fyndplatsen. Hovrätten ansåg att den eliminerande bevisningen som åklagaren presenterade är begränsad och inte kan ges avgörande betydelse.

Hovrätten framhöll att ett avgörande i brottmål inte får grundas enbart på totalintrycket av det föreliggande materialet. Doktrinen fastslog även den att struktural bevisning inte uppfyller beviskravet för objektiva gärningsmoment i brottmål. Eftersom det fanns en splittrad bild av händelsen, inklusive vittnesuppgifter, kunde inte totalintrycket användas som grund för en fällande dom.

Sammanfattningsvis fanns det inte någon direkt eller teknisk bevisning som positivt kunde koppla Olof till mordet på Malin. Utredningen kunde inte med tillräcklig grad av säkerhet utesluta möjligheten att någon annan än Olof Wiberg kunde ha begått brottet. Hovrätten bedömde att det inte är ställt utom rimligt tvivel att Olof berövade Malin livet och ogillade därmed åtalet mot honom för mord.⁶¹

3.4 Resningsförfarandet

Som sades i bakgrunden, kvarstod misstankarna mot den frikände Olof trots hovrättens dom. Med sparad DNA i form av spermafläcken på Malins byxor

⁶¹ Hovrätten för Nedre Norrland, mål B 375/98.

levde hoppet kvar om att mordet skulle lösas med ny DNA-teknik.⁶² Det är först i slutet av november 2020 som nyheten kommer att polisen säkrat DNA-spår i *Malinfallet* och att det nu finns möjlighet för resning till nackdel för den tilltalade, om slutsatsen är sådan att målet inte är preskriberat och det går att få den frikände att lämna ett DNA-prov. I all sin osäkerhet lämnade riksåklagaren över målet till Högsta domstolen att besluta i om möjligheten till resning.⁶³

Högsta domstolens beslut, NJA 2021 s. 368, som redogörs för nedan, sade att preskription ej löpt ut och att framställan av kroppsbesiktning av Olof ska avslås.⁶⁴ Under sommaren 2021 kontrollerades det igen om det fanns någon teknisk bevisning kvar att använda i målet. Man hittade bland annat blod från den frikände personen. Blodprovet skickades till NFC och en matchning skedde mellan prover från den frikände och spermafläcken på Malins byxor.⁶⁵ Riksåklagaren inledde därmed en reningsprocess om att Högsta domstolen skulle bevilja resning till nackdel för den tilltalade och ny prövning av målet i Hovrätten. Mars 2022 blev ansökan formellt inlämnad.⁶⁶ Den 30 maj 2022 kom beslutet, NJA 2022 s. 424 (Mordet i Husum), att man beviljade resning till nackdel för den tilltalade.⁶⁷

3.4.1 NJA 2021 s. 368 - Salivprovet

Den 31 maj 2021 meddelande Högsta domstolen i ett beslut, målnummer Ö 6057–20, att man avslog riksåklagarens framställan om kroppsbesiktning genom tagande av salivprov. Beslutet går idag under namnet NJA 2021 s. 368 (Salivprovet).

⁶² Sveriges Television AB, Kriminalarkivet: Mordet på Malin (29 juni 2022, SVT Play), Avsnitt 3. den tickande bomben i frysen, från 04:23 - 05:03.

⁶³ Ibid, från 09.36 -10.48.

⁶⁴ NJA 2021 s. 368.

⁶⁵ Sveriges Television AB, Kriminalarkivet: Mordet på Malin (29 juni 2022, SVT Play), Avsnitt 3. den tickande bomben i frysen, från 12.22 -14.17.

⁶⁶ Sellén, Resningsansökan i Malinfallet inlämnad till Högsta domstolen (9 mars 2022, SVT Nyheter Västernorrland).

⁶⁷ NJA 2022 s. 424.

Riksåklagaren yrkade att Högsta domstolen skulle förordna om kroppsbesiktning av Olof genom ett tagande av salivprov för att göra en DNA-analys. Olof, den då frikände, motsatte sig bifall till yrkandet.

Som grund för yrkandet åberopade riksåklagaren bland annat de tidigare domarna från tingsrätten och hovrätten. Även omständigheten att NFC hade vid en förnyad analys av spermafläcken på Malins byxor säkrat en sökbar DNA-profil åberopades. På grund av den förnyade analysen återupptogs förundersökningen mot Olof för att se om det fanns skäl att ansöka som resning till nackdel för honom. Riksåklagaren menade dessutom att gärningen inte är preskriberad i förhållande till Olof.

Knäckfrågorna som Högsta domstolen tog ställning till var om det vid en återupptagen förundersökning, i syfte att utreda om det föreligger skäl för resning, också fanns förutsättningar att förordna om kroppsbesiktning genom tagande av salivprov från den tidigare frikände. Även frågan om det förelåg preskription i målet eller inte.

Högsta domstolen gjorde bedömningen att i förhållande till Olof är tiden för åtalspreskription för brottet, mordet på Malin, femton år. Inom denna tid hade Olof häktats och delgivits åtal. Men eftersom han frikändes från åtalet saknades det också förutsättningar att vid tillämpningen av preskriptionsbestämmelserna bortse från att han häktades och delgavs åtalet. Slutsatsen var därför att tiden för absolut preskription inte hade löpt ut och frågan om kroppsbesiktning skulle prövas vidare. Prövningen visade att det ska vara en restriktiv tillämpning för begränsningar av skyddet mot kroppsligt ingrepp. Högsta domstolen avslag där med riksåklagarens framställan.⁶⁸

3.4.2 NJA 2022 s. 424 – Mordet i Husum

30 maj 2022 meddelade Högsta domstolen i sitt beslut, målnummer Ö 4141–21, att bevilja resning till nackdel för den tilltalade och att Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvalls mål B 375–98 skulle prövas igen avseende åtalet

⁶⁸ NJA 2021 s. 368.

för mord.⁶⁹ I Högsta domstolen skäl för sitt beslut tog de ställning till flera frågor, däribland om resningsansökan gjordes i rätt tid, om brottet är preskriberat och om det har åberopats ny bevisning som det har funnit en giltig ursäkt för att inte tidigare har åberopat, men som sannolikt skulle ha resulterat i en fällande dom.

Högsta domstolen fann att resningsansökan var inlämnad i rätt tid då den så kallade ettårsfristen beräknades från den 24 juni 2021.⁷⁰ Gällande om den nu åberopade bevisning är ny konstaterade domstolen att DNA-analysen är att anse som ny och ett nytt underlag för prövning. Analysen genomfördes med metoder som inte fanns tillgängliga vid tidpunkten för den ursprungliga domen.⁷¹

I fråga om den nya bevisningen ”sannolikt” hade resulterat i en fällande dom, började domstolen att redogöra för den redan presenterade bevisningen i den ursprungliga domstolsprövningen samt hovrättens värdering av den. Högsta domstolen gick sedan vidare och redogjorde för den nya bevisningen, DNA-analysen. Särskild vikt lades på uttalandet från NFC om att den nya analysen talade extremt starkt för att DNA-spåren kommer från Olof. Domstolen påpekade dock frågan om hur de hårstrån och blodprov som tidigare lämnats av Olof ska betraktas rent rättsligt. Domstolen bedömning slutade i att för den tid när Olof lämnade proverna, fanns det inte någon reglering för hur länge sådana prover kunde sparas, dock med utgångspunkten att sådana prover inte ska sparas längre än vad som behövs med hänsyn till utredningen. Att de återfunna proverna bevarats längre än vad som borde ha skett fastslog domstolen. Men med hänsyn till principen om fri bevisprövning valde Högsta domstolen att värdera värdet av analysen.⁷²

Efter en sammantagen bedömning fann Högsta domstolen att den nya bevisningen innebar att det fanns ett mycket starkt stöd för en koppling mellan Olof och Malin. DNA-analysen gav inte svar på när och hur Malin berövats livet, men flera omständigheter och bevis från den ursprungliga rättegången

⁶⁹ NJA 2022 s. 424.

⁷⁰ Se punkt 19–21 i domen.

⁷¹ Se punkt 28 i domen.

⁷² Se punkt 29–48 i domen.

fick tillsammans med den nya bevisning en annan betydelse. Domstolen drog därmed i slutsatsen att om DNA-analysen hade funnits tidigare, skulle det sannolikt resulterat i en fällande dom i hovrätten⁷³

3.5 Hovrättens nya dom

Den 19 juli 2022 meddelade Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall domen, B 852–22, som kom att sätta punkt för Malinfallet. Hovrätten ändrade sitt tidigare beslut och fastslog därmed tingsrättens dom i fråga om att tilltalad, Olof Wiberg, skulle dömas för mord. Påföljden bestämdes till fängelse i fem år.

I hovrättens nya bedömning har man noga övervägt flera omständigheter som med varierade styrka talade för Olofs skuld. Dessa omständigheter inkluderar observationer från vittnen angående Malins bussresa, fynd från obduktionen och platsen där Malins avlidna kropp hittades. Även upptäckten av tejp och blåa viskosfibrer från en husrannsakan hos Olof och DNA-spåret som säkrades på insidan av Malin byxor.

När det gäller bevisvärderingen påpekade hovrätten att man i tingsrätten värderade bevisningens olika beståndsdelar utifrån ett helhetsperspektiv och kom fram till en helhetsbedömning som talade starkt för Olof Wibergs skuld. I hovrättens förra angörande var det istället fokus på enskilda bevis där slutsatsen visade att styrkan i bevisen inte är av det slag att det går att utesluta en annan gärningsman än den tilltalade. Hovrätten påpekade även i sitt förra avgörande att det inte går att grunda en fällande dom i brottmål endast på totalintrycket av föreliggande materialet. Den metod som hovrätten fastslog i detta avgörande är att det är av väsentlig betydelse att varje enskilt bevisfaktum värderas utifrån sannolikheten mot ett givet tema. För att sedan med metodiska sannolikhetsberäkningar objektivet kunna ta fram ett bevisvärde för varje enskilt bevisfaktum. Sannolikhetsbedömningar gör det sedan möjligt att ta fram ett samlat bevisvärde (total beviskraft).

⁷³ Se punkt 44–48 i domen.

Efter att ha noggrant värderat varje enskilt bevis har hovrätten kommit fram till att den samlade styrkan i dessa bevis är tillräckligt för att med säkerhet fastställa att Olof Wiberg är den som berövade Malin Lindström livet. Hovrätten gör bedömningen att de uppgifter som Olof själv lämnat, både nu och tidigare, inte påverkade denna bedömning.⁷⁴

⁷⁴ Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, mål B 852–22.

4 Analys och slutsats

4.1 Motiven bakom resning till nackdel för den tilltalade

Inledningsvis kan konstateras att resningsregler är ett resultat av en avvägning mellan de två motstående intressena orubblighets- och sanningsprincipen. Å ena sidan klargör såväl doktrin som förarbetena att orubblighetsprincipen väger tyngst när man talar om resning till nackdel för den tilltalade. Å andra sidan är det sanningsprincipen och vikten av materiellt riktigt domar som väger tyngt för resning till fördel för den tilltalade. I resningssammanhang kan man därför dra slutsatsen det inte råder någon jämvikt mellan intressena och vid bedömningen om ett mål ska beviljas resning eller inte får det göras en avvägning. För varje enskilt resningsmål gör domstolen en avvägning om vilket intresse de anser väga tyngst i situationen.

Men som vi också har sett så finns det gemensamma utgångspunkten för resningsinstitutionen. Båda principernas utgångspunkt är att förespråka upprätthållandet av allmänhetens förtroende för rättsskipningen. Trots det går det att utläsa olika intressen. För resning till den tilltalades nackdel finns inte något enskilt intresse, den som blivit frikänd eller dömts till ett lindrigt straff, har i de flesta fall inte något att vinna på en ny prövning av målet. Samtidigt lägger man fram argument som att det skulle vara alltför stötande för rättskänslan om det vore uteslutet med denna typ av resning i grova fall. Vilket skiljer sig markant från resning till den tilltalades fördel där den som blivit felaktigt dömt har ett stort intresse i att domen ändras eller upphävs än att den består, och därmed yttrat sig om att en bestående felaktig dom skadar förtroendet mest.

I doktrin noteras att uttalanden i förarbetena om resning till nackdel för den tilltalade motiveras av straffets allmänpreventiva funktion. Men denna funktion förutsätter endast att brott i allmänhet blir bestraffade. Vilken funktion som resning till den tilltalades nackdel uppfyller inom

straffprocessen är inte uppenbar och de otydligt formulerade motiven gör bedömningen inte lättare.

4.2 Rättsutvecklingen efter NJA 2022 s. 424

Malinfallet utgör den senaste rättspraxisen gällande resning till nackdel för den tilltalade. Vad som gör målet unikt är domstolens bedömning av hur man ska se på nytillkomna omständigheter eller bevis som resningsgrund till tilltalades nackdel. I sitt beslut går det att utläsa hur domstolen ställer sig till avvägningen mellan orubblighets- och sanningsprincipen. Som tidigare konstaterats är det intresset av en orubblig dom som väger tyngt för resning till nackdel för den tilltalade. I beslutet går däremot att se hur Högsta domstolen avviker från den intresseavvägning som finns föreskriven i doktrin och förarbetena. Bland annat talar domstolens inställning till att värdera de återfunna proverna, som skulle varit förstörda, för att sanningsprincipen fått det största genomslaget i målet.

Vad mer värderingen av det nya beviset och dess tillkomst visar är att förutsättningarna för resning till den tilltalades nackdel vidgas, men inte utan konsekvenser. Trots att mål kan komma att prövas på nytt som ett resultat av bristande myndighetshantering och gallring av arkiv, kan det ge ett blandat mottagande av samhället. Med utgångspunkt i den tilltalades perspektiv, som genomsyrar uppsatsen, medför också ett sådant beslut att inställningen till rättssäkerheten blir negativ. Orubblighetsprincipens status påverkas och säkerheten att kunna lita på ett avgörande minskar.

Att resningsinstitutet fyller en viktig funktion i rättssamhället och för medborgarnas rättskänsla står klart. Men fortsätter rättsutvecklingen i linje med Högsta domstolens praxis finns det en påtaglig risk att utvecklingen inte blir förenligt med de bakomliggande motiven för resningsinstitutet. I *Malinfallet* kan man se hur domstolen vidgat tillämpningsområdet för de materiella förutsättningar, rekvisit, som måste vara uppfyllda för att resning ska beviljas. Vad som kan förklara utvecklingen i rättspraxis är bland annat att idag har polisen förbättrade möjligheter att lösa äldre, olösta fall, jämfört

med tidigare. Vilket i sin tur indikerar att resning till nackdel för den tilltalade kan bli allt vanligare framöver.

4.3 Avslutande kommentar

Avslutningsvis kan sägas att motiven visar att förutsättningarna för att resning till den tilltalades nackdel ska beviljas ska vara stränga och undantaget ska tillämpas restriktivt. Genom att låta det vara ett undantagsfall får också orubblighetsprincipen den status som man fastslagit i rättskällorna. Den tilltalade får också det skydd som man uttryckt ska finnas mot flera processer om samma sak. Om Högsta domstolen i framtida rättspraxis fortsätter att vidga förutsättningarna för resning, kan det vara skadligt för institutets förtroende. *Malinfallet* visar att avvägningen mellan orubblighets- och sanningsprincipen håller på att skifta, där sanningsprincipen är den som nu får större betydelse. Det finns därför en svårighet att fastslå om utvecklingen i rättspraxis också är förenligt med de bakomliggande motiven för resningsinstitutet.

5 Käll- och litteraturförteckning

Svenskt offentligt tryck

Utredningsbetänkanden

SOU 1926:32 Processkommissionens betänkande angående rättegångsväsendets ombildning – Andra delen – Rättegången i brottmål

SOU 1938:44 Processlagberedningens förslag till rättegångsbalk

SOU 2021:35 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring

Propositioner

Prop. 1939:307 med förslag till lag om särskilda rättsmedel, m.m.

Prop. 2011/12:156 Resningsförfarandet i brottmål - återupptagande av förundersökning och rätt till biträde

Litteratur

Böcker

Cars, Thorstens (1959), *Om resning i rättegångsmål*, Nordiska bokhandeln (1959)

Ekelöf, Per Olof och Edelstam, Henrik (2008), *Rättsmedlen*, 12 uppl., Iustus

Ekelöf, Per Olof, Edelstam, Henrik och Heuman, Lars (2009) *Rättegång IV häftet*, 7 uppl., Nordstedts Juridik

Kleineman, Jan (2018) 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Studentlitteratur.

Welamson, Lars och Munck, Johan (2016), *Processen i hovrätt och Högsta domstolen – Rättegång VI*, 5 uppl., Norstedts Juridik

Lagkommentarer

Fitger m.fl. (2022) *Rättegångsbalken*, 93 uppl., Norstedts Juridik (JUNO)

Thornefors, Christer (2021) *Rättegångsbalk (1942:740) 58 kap. 3 §*, Lexino (JUNO)

Övriga källor

Artiklar

Lidén, Moa (2021), *Resning i brottmål i Sverige*, SvJT s. 508–537

Elektroniska källor

Martinsson, Dennis (2022), *Resning till nackdel för tidigare åtalad och frikänd person: Mordfall från 1996 prövas på nytt*, JP Infonet 5/7 2022 (hämtad 16/5 2023), <https://www.jpinfonet.se/kunskap/nyheter4/2022/juni/resning-till-nackdel-for-tidigare-atalad-och-frikand-person/>

Sellén, Patric (2022) *Resningsansökan i Malinfallet inlämnad till Högsta domstolen*, SVT Nyheter Västernorrland, 9/3 2022 (hämtad 16/5 2023), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/resningsansokan-i-malinfallet-inlamnad-till-hogsta-domstolen>

Sveriges Television AB (2022), *Kriminalarkivet: Mordet på Malin, Avsnitt 3. Den tickande bomben i frysen*, SVT Play, 29/6 2022 (hämtad 16/5 2023), <https://www.svtplay.se/video/eDnR6BG/kriminalarkivet-mordet-pa-malin/3-den-tickande-bomben-i-frysen?info=visa>

6 Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA II 1940 s. 154

NJA II 2012 s. 316

NJA 1950 s. 382.

NJA 1986 s. 95

NJA 2001 s. 687

NJA 2021 s. 368

NJA 2022 s. 424

Hovrätt

Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, mål B 375/98

Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, mål B 852–22

Tingsrätt

Örnsköldsviks tingsrätt, mål B 130/97